

ГЕНДЕР. ЕКОЛОГІЯ. ЗДОРОВ'Я

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Харків, 18–19 квітня 2019 року)

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ НАУКИ І ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ХАРКІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ГЕНДЕР. ЕКОЛОГІЯ. ЗДОРОВ'Я

Матеріали

**VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Харків, 18–19 квітня 2019 року)**

Харків
ХНМУ
2019

Друкується за рішенням вченої ради
Харківського національного
медичного університету.
Протокол № 4 від 18 квітня 2019 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Лісовий Володимир Миколайович – ректор Харківського національного медичного університету, член-кореспондент Національної академії медичних наук України, доктор медичних наук, професор, лауреат Державної премії України;

Капустник Валерій Андрійович – перший проректор з науково-педагогічної роботи ХНМУ, доктор медичних наук, професор;

М'ясоєдов Валерій Васильович – проректор з наукової роботи ХНМУ, доктор медичних наук, професор;

Марковський Володимир Дмитрович – проректор з науково-педагогічної роботи, доктор медичних наук, професор;

Летік Іван Васильович – проректор з науково-педагогічної роботи ХНМУ, доктор медичних наук, професор;

Гречаніна Олена Яківна – професор кафедри медичної генетики, генеральний директор ХМСМГЦ-ЦР(О)З, чл. кор. НАМНУ, доктор медичних наук, професор;

Васильєва Ірина Василівна – завідувач кафедри філософії, біоетики та історії медицини Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, доктор філософських наук, професор;

Карпенко Катерина Іванівна – в.о. завідувача кафедри філософії, директор Центру гендерної освіти ХНМУ, доктор філософських наук, професор;

Кожина Ганна Михайлівна – завідувач кафедри психіатрії, наркології та медичної психології, куратор ради Студентського наукового товариства, доктор медичних наук, професор;

Краснікова Світлана Олександрівна – декан V медичного факультету з підготовки іноземних студентів, кандидат філологічних наук, доцент.

Оспанова Тетяна Сунгашівна – завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини №2 та медсестринства, доктор медичних наук, професор

Рецензенти:

Чумаченко Т.О. – завідувач кафедри епідеміології, доктор медичних наук, професор

Бойко А.І. – завідувач кафедри філософських і політичних наук ЧДТУ, доктор філософських наук, професор

Гендер. Екологія. Здоров'я: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 18-19 квітня 2019 р.). – Харків: ХНМУ, 2019. –

Представлено матеріали більше 300 фахівців та молодих науковців з багатьох навчальних закладів Харкова, 16-ти міст України, фахівців із Німеччини, Великобританії, Франції, Італії, Болгарії, Білорусії, Сербії, Індії, Польщі, Хорватії. Доповіді присвячено гендерним аспектам медицини та екології, а також дослідженню перспектив гендерної медицини.

УДК 314.334.43
ББК 60.542.21

ШАНОВНІ УЧАСНИЦІ ТА УЧАСНИКИ КОНФЕРЕНЦІЇ!

Міжнародна науково-практична конференція «Гендер. Екологія. Здоров'я» цього року вже вшосте проводиться у гостинних стінах Харківського національного медичного університету. Слова, що винесені у її назву, за ці роки стали своєрідним брендом – за ними у тому числі впізнають наш університет, і не тільки в наукових колах.

У вересні 2015 року на Саміті Організації Об'єднаних Націй було офіційно прийнято 17 Цілей Сталого розвитку – наших спільних Глобальних цілей на наступні півтора десятки років. Вважається, що їх досягнення сприятиме подоланню головних викликів, що наразі стоять перед людством, призведе до цивілізаційного успіху, вирішить «вічні» соціальні проблеми, на кшталт воєнних конфліктів, бідності й голоду.

Перелік Цілей вражає, адже він дійсно відтворює ключові наукові та громадські дискурси про спасіння планети, еволюцію людини і розвиток суспільства. Але найвизначніше, на мій погляд, що його характеризує, це взаємопов'язаність Цілей. На світовому рівні визнано: успіх у вирішенні одних мегапитань є ключем до вирішення інших, навіть якщо на перший погляд зв'язок між ними не завжди очевидний.

Слова, винесені в назву конференції, насправді охоплюють добру половину Цілей сталого розвитку: Міцне здоров'я і благополуччя, Гендерна рівність, Чиста вода та належні санітарні умови, Відновлювальна енергія... А ще у тому довгому списку – відповідальне споживання, боротьба з кліматичними змінами, збереження екосистем моря та суші...

Хай не вводять в оману крапки в назві, що стоять після кожного з трьох «стовпів» – «Гендер. Екологія. Здоров'я»: ще 12 років тому, на зорі свого виникнення, як магістральний напрям конференції було обрано саме синкретичний, міждисциплінарний підхід. Питання гендерної рівності, здоров'я людини та екологічної безпеки ми вважаємо не просто взаємопов'язаними (чи навіть пов'язаними міцно – те, що називають *strongly connected*). Наше глибоке переконання полягає у тому, що «зашифровані» у назві конференції концепти є єдиним широким спектром фактично тих самих проблем – як глобальних, так і локальних. Слова «гендер», «екологія», «здоров'я» виступають тут як своєрідні «теги» – учасниці та учасники конференції, як правило, використовують їх рідше для тематичного «маркування», ніж для «сегрегації» власного наукового пошуку. Останній, і це вже добра традиція конференції, здійснюється з позицій різних наукових методологій філософського, медичного, соціологічного, історичного, психологічного спрямування, і цей перелік не є вичерпним. А поєднання в одній збірці робіт як тих, хто вже є знаним науковцем, так і тих, хто

лише починає свій шлях у науці, додає конференції демократичності і такої за-
требуваної сьогодні контроверсійності.

Своє бажання взяти участь у конференції висловили вчені, студенти та мо-
лоді науковці багатьох закладів вищої освіти Харкова, 16-ти міст України, фа-
хівці із Німеччини, Великобританії, Франції, Італії, Болгарії, Білорусії, Сербії,
Індії, Польщі, Хорватії.

Я бажаю усім учасникам та учасницям конференції наснаги та продуктив-
ного само- та взаємозбагачення! Вважаю, є всі підстави сподіватися, що набу-
тий в рамках програми конференції та неформального спілкування досвід при-
множить наукові здобутки кожної та кожного, втілиться у новітні педагогічні
практики!

З повагою –

*Ректор Харківського національного медичного університету,
член-кореспондент Національної академії медичних наук України,
лауреат Державної премії України, д.мед.н., професор, В.М. Лісовий*

історичних проекціях природних екологічних ніш воно може активно функціонувати. Розуміння здорової людини, таким чином, відновлюється і у духовній сфері життя, і у сфері матеріальних об'єктів, які на разі або вже зникли чи трансформувалися, або існують з втратами, чи ще не створені або не матеріалізовані в об'єктах, механізмах тощо. З цього приводу слід підкреслити, що стандарт здорової людини та стандарти розуміння наповненості поняття гендеру стереотиповими нормами також буде нести й новітні «вкраплення». А от чи будуть вони позитивними або негативними – на це потрібно буде весь час звертати увагу науковців та медиків, вчителів та соціальних працівників, аби проводити кореляцію й порівняння відповідно до розуміння їх справжньої очікуваної відповідності. Думається, все це можливо відтворювати за рахунок артикуляції подій та сенсів, а також за рахунок реального моделювання ланки віртуальної дійсності, яка орієнтована на розуміння та певні трансформації поняття гендеру на теренах розгортання основних тенденцій сучасного суспільства.

Література:

1. Годзь Н.Б. Культурні стереотипи в українській народній казці: текст. дис. канд. філос. наук : 09.00.04 філософська антропологія, філософія культури / Н.Б. Годзь. – Харків : Харківський Національний університет ім. В.Н. Каразіна. – 2003. – 199 с.

2. Годзь Н.Б. Вступ до екологічної футурології : Монографія / Н.Б. Годзь. – Харків : Видавець Олександр Савчук, 2017. – 572 с.

3. Карпенко К.І. Природа і жінка: перспективи екофемінізму в Україні. Монографія / К.І. Карпенко. – Харків : Крук, 2005. – 320 с.

Голубович¹ І.В., Тихомірова² Ф.А.

Одеський національний медичний університет¹

Одеський національний університет імені І.І.Мечникова²

ІНТЕГРАЦІЯ ГЕНДЕРНОЧУТЛИВОГО ТА ІНКЛЮЗИВНОГО ПІДХОДІВ – ШЛЯХ ДО СПРАВЕДЛИВОГО МІСЬКОГО ПРОСТОРУ

Маркерами справедливого простору міста є рівні можливості в сфері праці, освіти та відпочинку. Планування і проектування міського середовища для людей з особливими потребами стають актуальною проблемою в багатьох країнах Європи. Зауважимо, що у багатьох регіонах світу, будинки і житлові послуги були традиційно організовані водночас з певною гендерною та інклюзивною «сліпотою». В багатьох країнах світу жінки складають більшість серед людей похилого віку, людей з обмеженими можливостями, вони більше залежать від суспільного транспорту. Саме такі жінки більше страждають від недосконалого функціонування транспорту, небезпеки суспільних просторів, планування неякісного житла. Безпека є очевидною проблемою, і деякі проектні рішення (забезпечення належного освітлення вулиць, майданчиків) можуть зробити ці місця більш зручними для жінок. Всі ці міські проблеми наражають жінок на більшу небезпеку, ніж чоловіків.

Відома ідея «місце жінки – вдома» була одним з найважливіших принципів архітектурного проектування і містобудування в багатьох країнах протягом останнього століття, саме так і люди з особливими потребами були фактично замкнені у житловому просторі, або в спеціальних закладах.

Ситуацію погіршує традиційно маскулінна думка про те, що всі сегменти суспільства хочуть, щоб докілька функціонально забезпечувало їх однаково. Ці міркування лежать в основі так званого «ейблізму» (дискримінації на користь здорових людей). Ейблізм містить також «приховані» та «відкриті» елементи гендерної дискримінації тих літніх жінок, чий фізичні можливості обмежені, і хто не може отримати доступ до багатьох споруд і міських просторів, міст відпочинку. Зараз більшість лікарень, аптек, банків, магазинів, театрів, кафе, переходів, парків, історичних місць і цілих вулиць для цієї групи людей є важкодоступними.

Гендер також є одним з ключових факторів в індивідуальному переживанні та використанні зелених насаджень та громадських парків. Зокрема, в Одесі для цих соціальних груп існують обмеження доступу на пляжі через розширення «зон платних послуг» зменшуються площі зон відпочинку біля моря без платних послуг і розростання настилів і інших капітальних споруд на піску.

При проектуванні парків та інших видів відкритого простору, важливо розуміти, що ці місця можуть бути по-різному пережиті і сприйняті чоловіками і жінками. За відсутності ретельного планування і будівництва, пішохідні та велосипедні доріжки можуть перетворюватися в погано освітлені місця, небезпечні для жінок і осіб з обмеженими можливостями.

Отже, міські споруди і проекти є далеко не просто нейтральними, декоративними або функціональними, а й такими, що наповнені соціальними сенсами й інтерпретаціями людської взаємодії, які можуть бути проаналізовані крізь призму гендерного підходу в даній галузі. Прийняття до уваги гендерної проблематики повинно стати однією з соціально-політичних цілей розвитку міських громад України. Взаємодія між правами людини, гендерними питаннями та питаннями міського планування, сприятиме створенню більш привабливих, відкритих і доступних міст.

Література:

1. Гендерний підхід: історія, культура, суспільство / ред. Л. Гентош. – Львів: ВНТЛ-Класика. – 2003. – С.30.

2. Від інклюзивного міста – до інклюзивного суспільства // Голубович І.В., Тихомірова Ф.А. // Людина як цілісність: філософсько-методологічні, соматичні та суспільно-психологічні аспекти здоров'я: Збірник матеріалів наукової інтернет-конференції, м. Одеса, 21 червня 2018 року /Одеськ. нац. мед. ун-т, каф. філософії та біоетики ; Міжнародна академія психосінергетики та альфології. – Одеса, 2018. – С. 101-105

*Гончаренко В.І., Матюшина В.О., Берегова О.О.
ДУ «Донецький ОЛЦ МОЗ України»*

ПРОМОЦІЯ ЗДОРОВ'Я ЯКШЛЯХ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ: ВТІЛЕННЯ ТЕОРІЇ В ПРАКТИКУ

Сталий розвиток є одним з ключових питань сучасного розвитку всіх країн світу. Він є актуальним і для нашої держави з огляду на її економічні, соціальні та екологічні проблеми.

Концепція сталого розвитку спочатку розглядалась як сукупність та взаємодія двох складових: екологічної та економічної. Згодом ця концепція доповнилась соціальним чинником. Він формується з поліпшення умов життєдіяльності й відтворення населення, стану генофонду, рівня матеріального забезпечен-